

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Articulus VI. vtrum in Christo fuerit contrarietas voluntatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

De posteriori ergo modo conformitatis respondet D. Thom. voluntatem Christi operantis per modum naturæ, per actus simplices, quibus fugiebatur malum naturæ per se consideratum, non semper fuisse conformem in materiali obiecto diuinæ voluntati: at verò eandem voluntatem, ut deliberatè operantem, seu per modum rationis semper fuisse conformem diuinæ voluntati, & vtrumque rectè colligit ex illis verbis: Non sicut ego volo, sed sicut tu: quæ omnia satis in litera sunt clara, neque indigent noua expositione.

Etiam appetitus sensitivus Christi erat conformis diuinæ voluntati, circa obiecta repugnantis.

b In solutione ad primū animaduersione dignum est, quod D. Thom. loquens de conformitate cuius voluntatē diuinā circa obiecta naturæ repugnantia, in voluntate rationali Christi distinguit, dicens, voluntatem illam ut rationem fuisse conformem diuinæ voluntati circa hæc obiecta, non tamen ut naturam: de appetitu autem sensitivo non distinguit, sed simpliciter negat. Vnde videtur significare, appetitum sensitivum nullo modo circa hæc obiecta idem voluisse, quod voluntatem diuinam. Nihilominus tamen dicendum censeo, etiam appetitum sensitivum fuisse in hoc aliquo modo conformem diuinæ voluntati, consentiendo & appetendo labores & passionēs corporis, & ipsam mortem, ex motione portionis superioris. Sicut enim interdum caro ipsa ex superioris partis redundantia exultat in Deum vivum: ita ex eadem redundantia, & motione potest appetere corporis incommoda propter eundem Deum vivum. Quando enim homo aggreditur pericula, vel se ipsum castigat propter Deum, non solum per voluntatem, sed etiam per appetitum consentit, & mouet membra, ut se affligat, vel periculis obiciat, &c. multo ergo perfectius fuit huiusmodi consensus, & concordia in appetitu Christi. Diuus Thomas autem exponendus, & intelligendus videtur de appetitu & voluntate, quasi ex proprijs operantibus, & se mouentibus: voluntas enim, quanquam ex impetu naturæ fugiat eiusdem naturæ incommoda, tamen ex propria perfectione & libertate potest contrarium velle, & naturæ impetui moderari & vincere: at vero appetitus sensitivus sua sola virtute hoc non potest, quamvis ex motione superioris rationis possit in huiusmodi affectum inclinari. Et hoc probat ratio Diui Thomæ, scilicet, quia motus huius appetitus non se extendit vsq; ad voluntatem Dei: est enim hoc verum de ipso appetitu sua tantum virtute se mouente, motus enim à voluntate & ratione potest fieri in obiectum corpori disconueniens quoad sensum, apprehensum sub ratione conuenientis confuse exlimata, seu apprehensa ex vi superioris motionis: quanquam ipsa ratio conuenientis, & modus eius per sensum distinguitur, tractando de motu charitatis, penitentis, & similibus.

Solutio ad secundum non indiget expositione. De solutione verò ad tertium dicemus disputat. sequenti.

ARTICVLVS VI.

Virum in Christo fuerit contrarietas voluntatum.

119.
3. dist. 17.
ar. 2. q. 2.
Et
opus 3. c.
4. 239.

Lib. 5. Phy.
sic text. 49
vsque ad
32. som. 2.

Ad sextum sic proceditur. Videtur, quod in Christo fuerit contrarietas voluntatum. Contrarietas namque voluntatum attenditur secundum contrarietatem obiectorum: sicut etiam contrarietas motuum attenditur secundum contrarietatem terminorum: ut patet per Philos. in 5. Phys. * Sed Christus secundum diuersas voluntates contraria volebat: nam secundum voluntatem diuinam, volebat mortem, quam refugiebat, secundum

A voluntatem humanam. Vnde Athanasius dicit in lib. aduersus Apollinarem, * Quando Christus dicit, Pater, si possibile est, transeat à me calix iste: & tamen non mea, sed tua voluntas fiat: & iterum, spiritus promptus est, caro autem infirma, duas voluntates hic ostendit: humanam, quæ propter infirmitatem carnis refugiebat passionem, & diuinam eius, promptam ad passionem. Ergo in Christo fuit contrarietas voluntatum.

2. Præterea, Ad Gal. 5. dicitur, quod caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Est igitur contrarietas voluntatum, quando spiritus vnum concupiscit, & caro aliud. Sed hoc fuit in Christo, nam per voluntatem charitatis, quam spiritus sanctus in eius mente faciebat, volebat passionem, secundum illud Isai. 53. Oblatus est, quia voluit: secundum autem carnem, passionem refugiebat. Ergo erat in eo contrarietas voluntatum.

3. Præterea, Luc. 22. dicitur, quod factus in agonia prolixius orabat. Sed agonia videtur importare quandam compugnationem animi in contraria sedentis. Ergo videtur, quod in Christo fuerit contrarietas voluntatis.

Sed contra est, quod in determinatione sexta Synodi dicitur, * Predicamus duas naturales voluntates, non contrarias (iuxta quod impij asserunt heretici) sed sequentes eius humanam voluntatem, & non resistentem vel reluctantem, sed potius subiectam diuinæ eius atque omnipotentis voluntati.

a Respondeo dicendum, quod contrarietas non potest esse, nisi oppositio attendatur in eodem, & secundum eundem idem. Si autem secundum diuersa, & in diuersis existat diuersitas, non sufficit hoc ad rationem contrarietatis, sicut nec ad rationem contradictionis, puta, quod homo sit pulcher, aut sanus secundum manum, & non secundum pedem. Ad hoc ergo, quod si contrarietas voluntatum in aliquo, requiritur primò quidem, quod secundum idem attendatur diuersitas voluntatum. Si enim vnum volens sit de aliquo fiendo secundum quandam rationem vniuersalem, & alterius voluntas sit de eodem non fiendo secundum quandam rationem particularem, non est omnino contrarietas voluntatum. Puta, si Rex vult suspendi latronem propter bonum publicum, & aliquis eius sanguineus nolit eum suspendi propter amorem priuatum, non erit contrarietas voluntatis, nisi forte in tantum se extendat voluntas hominis priuati, ut bonum publicum velit impedire, ut conseruetur bonum priuatum: tunc enim circa idem attenditur repugnantis voluntatum.

Secundo autem requiritur ad contrarietatem voluntatis, quod sit circa eandem voluntatem. Si enim homo vult vnum secundum appetitum rationis, & vult aliud secundum appetitum sensitivum, non est hic aliqua contrarietas: nisi forte appetitus sensitivus in tantum preualeat, quod vel immutet vel retardet appetitum rationis: si enim iam ad ipsam voluntatem rationis peruenit aliquid de motu contrario appetitus sensitivi. Sic igitur dicendum est, quod, licet voluntas naturalis & voluntas sensualitatis in Christo aliquid aliud voluerit, quam voluntas diuinæ & voluntas rationis ipsius: non tamen fuit aliqua contrarietas voluntatum. Primò quidem, quia voluntas naturalis, neque voluntas sensualitatis repudiabat illam rationem, scilicet, quæ diuinæ voluntatis, & voluntas rationis humane in Christo passionem volebat. Volebat enim etiam voluntas absoluta in Christo salutem humani generis: sed eius non erat velle hoc in ordine ad aliud. Motus autem sensualitatis ad hoc se extendere non valebat. Secundo, quia neque voluntas diuinæ, neque voluntas rationis in Christo impediatur aut retardabatur per voluntatem naturalem, aut per appetitum sensualitatis. Similiter etiam nec e contrario voluntas diuinæ vel voluntas rationis in Christo, refugiebat aut retardabat motum voluntatis naturalis humane, & motum sensualitatis.

suauitatis in Christo. Placebat enim Christo secundum voluntatem diuinam, & etiam secundum voluntatem rationis, ut voluntas naturalis in ipso & voluntas sensuualis, secundum ordinem sue nature mouerentur. Vnde patet, quod in Christo nulla fuit repugnancia vel contrarietas voluntatum.

Ad primum ergo dicendum, quod hoc ipsum, quod aliqua voluntas humana in Christo aliud volebat, quam eius voluntas diuina, procedebat ex ipsa voluntate diuina, cuius beneplacito natura humana motibus proprijs mouebatur in Christo, vt Damasc. * dicit.

Et 2. Orti. Ad secundum dicendum, quod in nobis per concupiscentiam carnis impeditur aut retrahatur concupiscentia spiritus, quod in Christo non fuit. Et ideo in Christo non fuit contrarietas carnis ad spiritum, sicut in nobis.

Ad tertium dicendum, quod Agonia non fuit in Christo, quantum ad partem animae rationalem, secundum quod importat concertationem voluntatum ex diversitate rationum procedentem. Puta, cum aliquis, secundum quod ratio considerat unum, vult hoc & secundum quod considerat aliud, vult contrarium. Hoc enim contingit propter debilitatem rationis, qua non potest diiudicare, quid sit simpliciter melius. Quod in Christo non fuit, quia per suam rationem iudicabat, simpliciter esse melius, quod per eius passionem impleretur voluntas diuina circa salutem generis humani. Fuit tamen in Christo agonia, quantum ad partem sensitiuam, secundum quod importat timorem infortunii imminenti, vt dicit Damasc. * in 3. libro.

COMMENTARIVS.

Sub titulo huius articuli comprehendit D. Thomas voluntatem diuinam Christi, quam humanam rationalem & sensitiuam: nam, quia praecedenti articulo docuerat, secundum aliquam rationem potuisse in his voluntatibus reperiri diuersitatem, & veluti quoddam genus discordiae: ideo in hoc articulo explicat, hanc diuersitatem non fuisse talem, vt veram oppositionem vel contrarietatem induceret, aut inter voluntatem diuinam & humanam, aut inter voluntatem humanam & appetitum sensitiuum inter se: quia illi diuersi motus harum voluntatum, quamuis interdum circa eandem materiam versarentur, sub diuersis tamen rationibus: & ita erant moderati & inter se compositi, vt vnus alium minime impediret. Quae omnia D. Thomas diffusè & satis clarè explicat.

Solutiones argumentorum tractabuntur commodius disputatione sequenti.

DISPUTATIO XXXVIII.

In quinque sectiones distributa.

De actibus voluntatis humanae Christi, eorumque diuersitate & efficacia.

Iustus Thomas pauca de his actibus voluntatis Christi hoc loco tradit, vel quod reliqua communia sint cuilibet humanae voluntati, vel quod nonnulla, quae propria Christi esse videntur, superius q. 13. & 15. satis ab eo indicata sunt: ad complementum autem doctrinae, ad breuem quandam summam redigemus ea, quae ad hos actus voluntatis Christi pertinent, & trademus aliqua, quae in superioribus omissa sunt, vt facilius & commodius intelligi possint. Primum ergo explicabimus varios actus huius voluntatis. Secundò concordiam eorum cum diuina voluntate. Tertio eorum efficaciam in omnibus, quae Christus Dominus sua humana voluntate voluit.

Primum in humana voluntate Christi fuerit omnis varietas actuum, quae in humana voluntate esse solet.

Reuis resolutio huius dubitationis est, exceptis prauis actibus, qui rectae rationi consentanei non sunt, fuisse in Christi voluntate fere omnia genera, vel modos actuum, qui in humana voluntate esse solent, accommodatè distributionem intelligendo de omnibus generibus, seu modis actuum, non de singulis indiuiduis, vel speciebus, quod per se constat, & ita breuiter explicari & probari potest, reuocando hos actus omnes ad sex capita, seu sex partitiones sub quibus omnes contineri videntur.

Primo ergo diuidi potest actus humanus in bonum & malum, seu turpem & honestum, de quibus constat, honestos actus fuisse in Christo, & ex qu. 7. colligi potest, fuisse in omni specie virtutis: quae perfectioni beatitudinis non repugnat, de actibus vero malis, q. 15. ostensum est, neque fuisse in Christo, neque esse potuisse.

Secundo diuidi potest actus voluntatis in necessarium & liberum: & vtrumque inuentum fuisse in Christi voluntate ex tractatis in disput. praecedenti satis constat.

Tertio diuiditur in naturalem & supernaturalem: & manifestum etiam est, vtrumque genus istorum actuum fuisse in Christi voluntate, quia neque gratia in illo otiosa fuit, neque impediuit naturam, quo minus proprios actus sibi accommodatos eliceret: vnde superius quæst. 7. ostendimus, virtutes supernaturales & infusas, & naturales seu acquisitas, & vtrarumque actus perfectissimos in Christo Domino fuisse.

Quarto diuidi potest actus voluntatis ex D. Thomas 1. 2. quæst. 8. & sequentibus, in simplicem voluntatem, intentionem, electionem, consensum, vultum, & fruitionem, & quacunque ratione hi actus inter se distinguantur, certum est, omnes illos, tam in naturali ordine, quam in supernaturali, potuisse à Christi voluntate exerceri. Ratio est, quia latitudo istorum actuum pertinet ad perfectum modum operandi, & tendendi in finem libero & rationali modo: Christus autem in vtroque ordine gratia & naturae perfectissime operatus est propter finem, vel amando illum, & tendendo per media in consecutionem illius, vel fruendo illo iam consecuto.

Quinto possunt actus voluntatis distingui ad eum modum, quo supra distinximus affectus appetitus sensitiui: quanquam enim illi actus solum, prout sunt in appetitu sentiente, passionum nomen obtinuerint, quia illi proxime sunt cum motione corporis, & humorum eius, tamen dubium non est, si miles affectus perfectiori & altiori modo in voluntate reperiri. Quod de Christi Domini voluntate facile inductione ostendi potest, fuit enim in illo amor Dei & proximi, odium peccati, spes gloriae corporis sui, & exaltationis sui nominis: desperatio vero, vel in illo non fuit, praesertim circa haec obiecta, quia fuisset rationi contraria: vel certe solum fuit circa aliquod malum corporale proprium, aut spirituale alienum, sic enim desperare potuit, aut fugam mortis seu passionis suae, aut correctionem hominum damnatorum. Deinde fuit in eo desiderium gloriae Dei, & redemptionis hominum, iuxta illud Lucæ, 22. Desiderio, desideravi hoc pascha manducare vobiscum, antequam patiar; & consequenter etiam esse potuit fuga mali contrarij. Fuit etiam audacia, quatenus est voluntas efficax aggrediendi pericula ob maius malum superandum, vel bonum obtinendum, est enim hic actus fortitudinis, quae est perfectissima virtus: quem actum indicant illa Christi verba,

Ecc 4

Sut-

Marc. 14.
Ioan. 18.

Smegite, eamus hinc, ecce, qui me tradet, prope est. Marc. 14. & illa Ioan. 18. Iesus itaq. sciens omnia, quae ventura erant super se, processit & dixit eis, Quem queritis? &c. De ira etiam, quatenus esse potest iusta voluntas vindicandi aliquod malum, satis ex dictis suprà, q. 15. constat in Christi voluntate fuisse, & per se etiam evidens est, in supremo iudice esse valde necessariam. Similiter etiam manifestum est, gaudium seu fruitionem perfectissimam in Christi voluntate semper fuisse; solū ergo tristitia & timore non nihil dubitationis superest, quam post sectionem sequentem commodè explicabimus.

Scot.

Sexto & ultimo dividi potest actus voluntatis in efficacem & inefficacem, quos alij absolutum & conditionatum vocant: quia actus efficax absolutus est in ordine ad executionem, est enim talis actus principium operandi, & solet explicari hac voce, volo; actus verò inefficax solum est complacentia quædā seu displicentia, ut bene explicuit Scotus in 2. d. 6. q. 1. & explicatur hac voce, vellem. Et dicitur actus conditionatus, nō quia, ut est in voluntate, conditione includat, id enim intelligi non potest, cum sit simplex quædam affectio, re ipsa adherens voluntati simpliciter & absolute: sed quia ex parte obiecti conditionem quādam includit, ut impliciter, quatenus fertur in obiectum sub vna precisa ratione considerationis, ac si esset separata ab illis conditionibus, quæ illius executionem impediunt: vel etiam interdum explicite per intellectum considerata & apposita conditione ipsi obiecto, ut in 1. 2. latius explicatur. De hoc ergo duplici genere voluntatis, quomodo fuerit in voluntate Christi, sequenti sectione explicandum est.

SECTIO II.

Virum in voluntate Christi fuerint actus efficaces, & inefficaces.

Mat. 26.

De actibus efficacibus voluntatis Christi, quod in illo fuerint perfectissimi, nulla est difficultas, aut dubitandi ratio: constat enim, per hos actus operatum esse omnia virtutis opera, & diuinæ voluntati ac iussioni obsecutum esse: ac denique mortem ipsam suscepisse: Oblatus enim est, quia ipse voluit, in qua voluntate, ut Paulus ait, sanctificari sumus, per illam enim nostram redemptionem perfecit. Quod verò etiam interdum actus aliquos inefficaces habuerit, satis probant verba illa Matt. 26. Pater si possibile est, transeat à me calix iste, quibus suum affectum indicat: illum autem non fuisse efficacem & absolutum ostendunt verba sequentia, Non sicut ego volo, sed sicut tu, eum autem affectum non solum in appetita sensitivo, sed etiam in voluntate fuisse constat ex VI.

VI. Synod.

Synod. act. 4. & 11. ubi ex hoc loco probatur humana Christi voluntas, quod etiam probant multa testimonia Sanctorum, quæ ibi adducit Agatho in epistola, quæ habetur act. 4. & alia afferuntur act. 10. & nonnulla alia statim referam. Hoc etiam confirmat illa verba Marci 7. Neminem voluit scire, & non potuit latere. Quo loco videtur etiam Agatho suprà, intelligendusque est necessariò de voluntate aliquo modo inefficaci, ut in sectione ultima huius disputationis latius dicam.

D. Thom.

Ut verò rationem explicemus, propter quam Christus hos actus elicit vel assumpsit: quari hoc loco potest, an hi actus fuerint in voluntate Christi, ut natura est, an verò ut est ratio superior, vel inferior, quarum vocum significationem, satis D. Tho. hoc loco indicavit, & latius tradidit 1. p. q. 41. art. 2. 79. art. 9. 1. 2. q. 10. ar. 1. q. 7. 4. ar. 7. & ex dicendis etiam constabit.

Primo igitur certum est, interdum fuisse hos actus in voluntate Christi, ut natura est: quod aliqui ita explicant, ut dicant, hos actus non fuisse verè elicitos,

sed tantum esse ipsum naturale pondus voluntatis ad bonum suæ naturæ. Quæ sententia solet tribui Scoto in 3. d. 15. & 17. Sed falsò illi imponitur, oppositum enim docet, sicut & ceteri Theologi, & ex loco Evangelij apertè colligitur, hanc voluntatem fuisse actum elicitum in Christo: quia non dicitur aliquis velle, nisi id, quod per actum elicitum aliquo modo vult, & in nobis constat, huiusmodi actus inefficaces esse elicitos, sunt enim vitales actus. Alij existimant, hos actus tunc esse elicitos à voluntate ut natura, quando sunt omnino necessarij: quod videtur sentire Marsili in 3. q. 1. art. 3. in 1. parte illius. Sed licet fortasse in nobis sæpe accidat, ut similes actus ex necessitate fiant, non est tamen simpliciter hoc necessarium, ut dicantur procedere à voluntate ut natura. Neq. in Christo Domino habere potuit locum talis necessitas: in nobis enim provenit ex motione appetitus sensitivi præuenientis considerationem rationis, & secum trahentis voluntatem, antequam libertate sua uti possit: unde si alias voluntas & ratio tam perfecte sint dispositæ ad operandum, ut semper perfecte aduertentia rationis antecedit motionem appetitus, non est unde oriri possit talis necessitas, quando obiectum ipsum necessariò non rapit voluntatem, ut est in amore & visione beata. Cum ergo in Christo Domino nunquam appetitus rationem perturbare aut præuenire potuerit, ut suprà q. 15. probatum est, non est unde pati possit necessitas quoad exercitium in exercendis his actibus. Dicuntur ergo tunc elicit à voluntate ut natura, quando procedunt ex sola inclinatione naturali, quam voluntas habet à commodum suum vel naturæ suæ, & tunc habere possunt, saltem per se loquendo, necessitatem quandam quoad specificationem, quia cum natura propensa sit ad suum commodum, si actus procedunt ab hac naturali inclinatione, necesse est, ut sint illi conformes: quia ergo Christus habuit veram humanam naturam, ad illius veritatem ostendendam permixit interdum voluntati suæ operari ex inclinatione naturæ, quæ recta est & honesta, & idè assumpsit hos actus procedentes ab ipsa voluntate, ut natura est: quæ doctrina sumitur ex D. Tho. & Caietan. hic & suprà q. 14. art. 2. Addi verò potest, in ipsa voluntate ut natura distinguui posse superiorem, & inferiorem partem, quia in eadem voluntate intelligi potest naturalis inclinatio ad vltimum finem suum, & ad alia propriè ipsam, quæ est suprema inclinatio voluntatis. Potest etiam intelligi naturalis propensio ad corpus, & ad prosequenda ea, quæ sunt comoda parti sentienti, & sub vtraque ratione verum esse potest, elicitum voluntatem Christi, ut naturam, huiusmodi actus, maxime tamen sub posteriori ratione, ut ex dictis patet.

Dico secundò, etiam potuisse voluntatem Christi, ut rationem superiorem, & inferiorem, elicere hos actus. Ita sentit D. Tho. in 3. d. 17. q. 1. art. 2. & ibi Gabr. Marsil. dicta q. 11. & colligitur etiam ex Diuo Thom. infrà q. 21. art. 2. ubi dicit rationem fuisse in oratione Christi sensualitatis aduocatam, & ex Scot. to d. 15. & ex Caiet. suprà q. 13. ar. 4. ad 1. & in primis ijdem actus, qui sunt à voluntate ut natura, quatenus aliquo modo liberi sunt, possunt dici esse à voluntate ut ratione. Deinde interdum potuit habere Christus hos actus circa obiecta, quæ non pertinebant ad proprium commodum, sed ad amorem amicitia, vel ad alias superiores & honestas rationes. Hic enim potuit desiderare omnium salutem ex charitate, quamvis seiret non omnes fore saluandos, sic Orig. etiam Matth. 9. voluit latere, non quidem ex impetu naturæ, sed ex humilitate, ut nobis esset exemplum. Et eodem modo voluit per hunc affectum, signum suæ vehementis tristitiæ exhibere, tum ad gravitatem nostrorum peccatorum ex acerbitate suæ tristitiæ declarandum, tum ad consolationem nostram,

vt cum similes affectus patimur in difficultatibus superandis, vel doloribus perferendis, non despondamus animum, sed per deliberatam voluntatem hunc affectum superemus. Similiter etiam Hilar. & Hieronym. exponunt appetiuisse Christum fugam mortis, non solum ex natura inclinatione, sed etiam propter vitandam ruinam Iudaeorum, quæ fuit etiam expositio Origenis tractat. 35. in Matth. & lib. 2. contra Celsum: quæ si non excludat affectum naturalem supra explicatum, sed præter illum hunc alium adiungat, neque impossibilis est, neque vllum habet inconueniens. Ratio verò est, quia hi affectus sunt honesti: & non repugnant alicui perfectioni Christo Domino debita.

Obiectio. Scio, nonnullos autores non admittere hos affectus imperfectos, nisi in voluntate, vt natura est, quo modo videntur loqui Capreol. & Mai. & Durand. in 3. d. 17. quibus fauere videtur D. Thom. in his articulis, & infra, q. 21. art. 4. & ratio esse potest, quia proprie non dicitur operari voluntas, vt ratio, nisi quando ex efficaci intentione finis de medijs deliberat: & quando hoc modo non operatur, semper actus procedit ex naturali pondere, vel ipsius voluntatis, vel alicuius virtutis in ea existentis, vt charitatis, vel alterius similis. Et ad hunc modum operatur semper illos affectus imperfectos. Sed hæc differentia, vt existimo, tantum est in modo loquendi, nos enim dicimus, voluntatem operari magis vt rationem, quam vt naturam, quando non operatur ex appetitu proprii commodi ipsius naturæ: præsertim, quia interdum etiam in intentione alicuius finis potest quis habere actum inefficacem desiderandi medium secundum se vtile, etiam si hic & nunc non apprehendatur vt possibile, vel eligendum, qui actus potuit esse in Christo, vt ex dictis patet. Nec D. Thom. repugnat; loquitur enim præcipue de actu efficaci, & de electione, quæ fit secundum rationem, vt patet ex articulo 5.

Scio etiam Caietanum, infra, q. 46. art. 7. specialiter negare hos affectus in voluntate Christi, vt est ratio superior. Sed non video propriam aut singularem rationem, nisi fortasse diuerso modo nominibus vtamur. Fortasse enim ipse non vocat rationem superiorem, nisi quando operatur per rationes superiores, & versatur circa res æternas, & Deum ipsum circa quem non videtur Christus habere hos affectus imperfectos, sed tantum perfectos. Ego verò existimo rationem superiorem rectè vocari, quotiescunque per rationes & regulas æternas ad operandum mouetur, etiam si materia, circa quam operatur, res suprema non sit, quia formalis ratio potentie magis ex obiecto motiuo, quam ex materia, circa quam versatur, sumenda est. Præsertim, quia salus proximorum & gloria Dei res superiores sunt, & suo modo æternæ, circa quas versari poterat dicti affectus, vt explicatum est: Vnde Medina hic art. 5. etiam in alijs beatis admittit huiusmodi affectus inefficaces, ortos non ex solo impetu naturæ, seu ex incommodo illius, sed ex alijs rationibus superioribus: Christum enim, quia erat in statu passibili, potuit vtraque ratio ne huiusmodi affectus seu affectus elicere, beati autem qui omnino sunt extra viam, & nullum pati possunt naturæ incommodum, non habet huiusmodi affectus procedentes illo modo ab impetu naturæ, possunt tamen habere alijs rationibus, vt dictum est: quam Caiet. supra dicto loco vtrumque neget, cui videtur fauere D. Thom. hic art. 5. ad 3. & 1. 2. quæst. 19. art. 10. ad 1. Sed in priori loco exponendus est: iuxta dicta de actibus procedentibus ex aliquo incommodo naturæ, seu carnis passibilis, de qua expressè D. Thom. loquitur: in loco autem posteriori loquitur de actu absoluto, & non tantum de inefficaci. Vnde addo etiam in beatis, qui sunt omnino extra viam, posse interdum esse hos affectus inefficaces procedentes à voluntate, vt natura est, non quia habeant ali-

quem dolorem, vel quia timeant aliquod incommodum naturæ, sicut accidebat in Christo, sed ex alijs causis: vt, verbi gratia, anima beata appetit corpus suum, & resurrectionem, ac gloriam eius, vt constat Apocal. 6. illud autem desiderium est per voluntatem inefficacem procedentem ab appetitu naturæ, quæ aliquo modo imperfecta est, donec corpore & animo sit beata.

SECTIO III.

Virum in voluntate humana Christi fuerint affectus timoris, & tristitie.

OPortet distinguere in ipsamet voluntate rationali Christi superiorem & inferiorem portionem, seu rationem, quoniam in singulis propria & singularis est difficultas.

Primo igitur certum est, actum timoris habuisse locum in suprema portione voluntatis Christi, nam ad illam pertinet filialis timor Dei, quem in Christo fuisse constat ex illo Iesai. 11. *Repleuit eum spiritus timoris Domini*: & supra, q. 7. latè hoc declarauimus, agentes de dono timoris.

Secundo certum etiam est, in inferiori parte eiusdem voluntatis habuisse locum verum timorem, vt constat ex illo Marc. 14. *Capit pauere, & tedere*: Hunc enim locum non solum de sensibili timore, sed etiam de naturali timore voluntatis Christi intelligit Damascen. lib. 3. de Fide, c. 18. & 23. vbi refert Athan. qui hoc habet libro de Incarnatio. post medium exponens etiam verba illa Ioann. 12. *Anima mea turbata est*, de rationali parte animæ Christi: Cyrill. etiam li. 4. in Ioan. c. 1. idem docet, & li. 10. Thesau. c. 3. addit orationem Christi Domini in horto, ex timore mortis esse profectam, & inde colligit fuisse in Christo voluntatem humanam sentire ergo, hunc timorem ad illam voluntatem pertinuisse. Ratio verò facile colligi potest ex dictis supra, q. 15. de simili passione appetitus sensitui: nā idem obiectum, quod potest excitare timorem in appetitu sensitiuo, potest etiam excitare in voluntate: imò in his affectibus, qui naturales sunt, & innoxij, sicut voluntas ex natura sua comitatur appetitum, ita in Christo permixta est naturali modo operari, nulla est enim ratio, cur fuerit impedita, neque cur potius hic affectus admissus fuerit in appetitu sensitiuo, quam in voluntate, cum in vtraque potentia esse potuerit, & deseruire ad veritatem naturæ ostendendam, & alioqui naturale sit, vt hæc duæ facultates se inuicem inueniant, seu comitentur.

Dico tertio, in Christi Domini voluntate secundam portionem inferiorem fuisse verum actum tristitie. Est communis sententia & certa, colligitur ex D. Tho. hic. clarius supra q. 15. ar. 6. ad 4. tenet Alenf. 3. part. q. 17. memb. 2. ar. 5. §. 2. & 3. Henric. quod lib. 8. q. 7. Durand. d. 15. q. 2. Bonau. d. 16. q. 1. Et probatur ex verbis Matth. 16. *Tristis est anima mea*, quæ intelligit de tristitia voluntatis Agath. Pap. in epist. quæ refert VI. Synod. act. 4. & Sophro. in epist. quæ habetur eadem Synod. act. 11. habetur etiam in edicto Constantiniani approbato à Leone Pap. II. vt refertur in eadem Synod. act. 18. vbi in hanc sententiam referuntur Gregor. Nyl. lib. contra Apollinar. Athanasius & Cyrill. locis paulo antea citatis, & Epiph. qui hoc sentit hæresi. 66. dicit enim non potuisse Christum esse capacem huius tristitie, nisi haberet animam rationalem: quod videtur exposuisse Hieronym. Matth. 26. his verbis: *Qui irrationalem animam sumpsisse Christum suspicantur, dicant, quo modo contristatur & perfecte nouerit causas tristitie*. Eandem sententiam habet Damascen. lib. 3. de Fide, cap. 26. Ratio verò eadem est, quæ in assertionem præcedenti tacta fuit, quia hic affectus etiam est naturalis, & innoxius, & habuit in Christo sufficientes causas ex parte obiecti, & apprehensionis eius, & ex natura rei connexionis.

nexus est cum tristitia sensus, nisi impediatur: non oportuit autem in Christo impediri, praesertim cum ad satisfaciendum pro nobis accommodatissimus sit, non minus quam tristitia sensibilis.

*Etiam in
portione su-
periori vo-
luntatis
Christi tri-
stitia alius
locum ha-
buit.
Scotus.
Bonau.
Gabr.*

Dico quarto, etiam in portione superiori voluntatis humanae Christi tristitia actum locum habuisse. Tenet Scot. distinct. 15. Bonau. d. 16. art. 2. q. 2. & 3. Gabr. distinct. 15. art. 2. in 1. part. illius. Et probatur, quia Christus ut homo tristitia habuit propter peccata hominum: quin potius Sancti explicantes causas sudoris sanguinis Christi, sentiunt magis fuisse ortum ex consideratione peccatorum hominum, & ex tristitia inde concepta, quam ex consideratione propriae mortis. Sed haec tristitia pertinet ad rationem superiorem, quia potissimum fundabatur in diuina offensione, quam considerare & ponderare proprium munus est superioris rationis. Similiter tristitia habuit Christus de perditione Iudae, & ruina Iudaeorum, adeo ut Hieronymus & Hilarius dixerint magis doluisse Christum de morte sua propter ruinam Iudaeorum, quam propter suum incommodum: sed hoc etiam pertinet ad portionem superiorem, erat enim opus insignis charitatis. Et ex his exemplis facile constat ratio huius conclusionis, quia hic etiam affectus est optimus & honestissimus, & valde consentaneus statui Christi in carne passibili, & ad satisfaciendum pro hominibus valde accommodatus.

*Hieron.
Hilar.*

*Obiect. 1.
Henric.
Caiet.*

D. Thom.

Respons.

Contra hanc verò ultimam conclusionem sentiunt nonnulli Theologi, inter quos est Henricus supra dicto quodlib. 8. quaest. 7. & Caiet. infra q. 46. art. 7. ubi propterea inquit, dictam tristitia à nobis explicatam pertinere ad rationem inferiorem, quia erat de obiectis temporalibus, & inferioris rationis: & ita exponit D. Thom. ibi, quanquam ipse fateatur dissensionem potius esse de modo loquendi, quam de re. Nihilominus tamen puto proprius ac veritus dici, illos actus ad rationem superiorem pertinere, quia, ut supra dicebam, vniuersumque potest ratio ex formali potius motiuo, quam ex materia, fumenda est. Deinde, quia commissio mortalis peccati ad rationem superiorem pertinet, quatenus tale peccatum est auersio à Deo: ergo multo magis dolor de peccato, quatenus est offensa Dei, ad superiorem portionem pertinet, ergo & praedicta Christi tristitia. Tandem velle mortem propter redemptionem hominum & obedientiam Patris, erat sine dubio actus rationis superioris, quia, licet materia esset humana, tamen motiuum & ratio erat altissima, & suprema, ergo idem erit de tristitia. Nec S. Tho. vnquam oppositum docuit, sed in eo loco solum docet portionem superiorem voluntatis Christi non esse passam tristitiam ab obiecto suo, quod est Deus, quia illo potius perfecte fruebatur: & hoc modo dici quodammodo posset, quamuis aliqua tristitia fuerit in superiori portione Christi, quia regulabatur per regulas supremas, & aeternas, non tamen fuisse quasi in suprema parte illius portionis, quia attingitur Deus ipse in se. Praesertim, quia illa eadem tristitia, quae erat in ratione superiori, admittebatur, & eligebatur sub alijs rationibus, & supremis, & aeternis: & obiectum ipsum contristans, quod sub aliqua superiori ratione displicebat, sub alia magis superiori, vel amabatur, si tantum erat malum poenae, vel per mittebatur, si culpae, quia voluntas Christi in ratione volendi semper erat conformis diuinae, ut dicemus. Et ita constat in re non esse diuersitatem, & facile posse opiniones conciliari.

Obiect. 2.

*Responsio
Cano.*

Vna verò superest hoc loco difficultas, vulgaris quidem, sed grauis, quomodo, scilicet in eadem voluntate, & in eadem superiori parte illius potuerit simul tanta esse tristitia, cum perfectissima fruitione beata, qua Christi anima semper potita est. Propter hanc difficultatem Cano. libro 12. de locis c. 14. dicit animam Christi sustinuisse interdum gaudium bea-

tificum, ut tristitia locum daret. Quod sine ulla probatione affirmat, ut euiet vim argumenti. At eam sententiam Henric. supra dicit esse inde contrariam: non, ego falsam & temerariam illam existimo, & contra omnes Theologos, qui in hac difficultate contrariam sententiam ut certam ponunt. Et primo contra illam obijci potest locus ille Cantico. 3. Egredimini & videte, sicut Sion, Regem Salomonem, in diademate quo coronauit eum mater sua in die desponsationis illius, & in die laetitia cordis eius, iuxta probabilem Sanctorum Patrum expositionem, qui per diademata Salomonis intelligunt spinam Christi coronam, qua coronatus est in die passionis suae, quem dicunt esse diem laetitia cordis eius, quia in eo maxime letatus est spiritu, quamuis corpore maxime doleret, prout exponunt Gregor. Niss. Maximus, & Nilus, quos Theodoret. refert; & Hortulanus lib. 3. commentar. in Cantic. & eandem expositionem attigit D. Tho. Cantico. 3. dicens, illum diem fuisse laetitia cordis Christi, quia in eo maxime gaudebat ob hominum, quam operabatur redemptionem de diaboli potestate: & Rufinus in exposit. Symboli, de spinea corona eundem locum intellexit. Quod autem dies passionis Christi dicitur dies laetitia cordis eius, satis confirmatur, non fuisse ipsius animam priuatam eo die perfectissimo gaudio: ergo maxime carere non debuit gaudio beatifico. Quod etiam recte confirmatur verbis illis Psal. 15. Propter hoc letatum est cor meum, & exultauit lingua mea, nam, quod in eis sit sermo de Christo & passione eius, constat ex sequentibus verbis, Insuper & caro mea requiescet in spe. Item ex illis Lucae 15. Et cum inuenierit eam, imponit in humeros suos gaudens: omnis enim perdita est humanum genus, quod tunc maxime super humeros suos Christus gaudenter sustulit, quando peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum. 1. Per. 1. Denique ex illis Ioan. 15. Hec locutus sum vobis, ut gaudium meum in vobis sit, & gaudium vestrum impleatur; Quae verba interpretans Cyril. li. 10. in Ioan. ca. 21. inquit, Christum loqui de suo spirituali gaudio, quo semper fuit plenus, etiam in cruciatibus & opprobriis, quae delicias sibi esse putabat, ut voluntatem Patris impleat, & salutem hominum operaretur. Et hoc gaudium (ait) optasse Christum discipulis, quod ipse gauisus est, quia solum illud gaudium solum est, quod in Deo est: & cap. 22. ait, Talem erga nos Saluator charitatem ostendit, ut summum cum gaudio cruci affigi non erubesceret, ut peccatoribus salutem afferret. Non ergo caruit Christus gaudio, etiam in ipsa cruce: ergo multo magis habuit gaudium beatificum ex summa Dei charitate, quae est radix huiusmodi gaudij.

Secundo argumentor ratione, quia supra, q. 9. ex Scriptura, & Patribus ostendimus, & certum esse diximus, animam Christi à principio fuisse beatam: beatitudo autem & fruitionem includit, & perpetuitatem sine intermissione. Quod verò Canus inquit, potuisse manere fruitionem sine gaudio, contradictionem inuoluit: quia fruitio nihil aliud est, quam gaudium ipsum, ut ex prima secunda quaest. 11. suppono. Minus male diceretur, potuisse conservari visionem, & amorem, in quibus, vel altero eorum, essentialis beatitudo consistit, sine fruitione, quae solum est beatitudinis proprietates, & perfectio. Sed hoc miraculum quamuis contradictionem non inuoluat asserendum non est sine magno fundamento, praesertim cum ad perfectionem Christi nihil pertineat, sed potius ad cuiusdam perfectionis defectum: nam sine fruitione beatitudo non manet simpliciter perfecta. Adde, si haec assertio Cani permittatur, facile posse inueniri alium, qui dicat, priuatam esse interdum animam Christi etiam ipsa visione beata, ut magis pateretur. Denique vel Canus admittere debet Christi animam toto, aut maiori vitæ mortalis tempore caruisse gaudio beato: quod tamen neque ipse audet dicere, sed solum de passionis tempore: vel certe difficultatem non expedit, quia Christi anima

& vo-

& voluntas ferè nūquam caruit magna tristitia, vel A
certè frequentissimè illam habuit, considerando
peccata hominum, & mortem suam veluti præsen-
tem intuendo, cum tamen gaudium illud de se om-
nem expelleret tristitiam.

Responsio. Secundò ergo respondetur, quāvis tristitia, &
gaudium contraria sint, diuina tamen virtute fieri
potuisse, vt in eadem voluntate simul coniungeren-
tur. Ita respondet Palud. in 3. dist. 15. q. 2. qui in vni-
uersum docet posse Deum in eodem subiecto pone-
re duas contrarias formas in quocunq; gradu, sicut
in eodem loco potest ponere duo corpora naturali-
ter repugnantia. Sed licet in alijs qualitatibus, aut
formis verisimile hoc sit, tamen in actibus vitæ, si
proprie contrarij sint, specialem videtur inuoluere
repugnantiam: vel quia speciali modo afficiunt sub-
iectum, per intrinsecam quādam emanationem ab
illo: vel certè, quia ex parte obiectorum includunt
immediatam contradictionem, vt v.g. si intellectus
simul assentitur, & dissentit eadem propositioni,
simul ponit in obiecto esse, & non esse: vnde, sicut
impossibile est, vt eodem assensu iudicet idem esse
& non esse, ita est impossibile simul habere illos du-
os actus, & idem esse de omnibus contrarijs similib.

Palud. *Cōsuetud.* Quod etiam naturali quodam signo confirmari po-
test: nam alia cōtraria, saltem in gradu remisso, pos-
sunt interdum esse simul, etiam naturali modo: & in
ipso intellectu, vel voluntate, habitus contrarij pos-
sunt simul esse in gradu remisso: at verò actus ipsi nō
possunt naturaliter simul esse in eodem, si verè con-
trarij sint, vt experientia satis constat in assensu, &
dissensu, & similib. Quod verò quidam respondent,
ex D. Tho. q. 26. de verit. art. 10. hæc contraria, si per
se in sint subiecto, inter se repugnare, non verò si vnū
per se, aliud per accidens inest, hoc, inquam, non satis-
facit, gaudium enim per se dicitur in esse volūta-
ti Christi, ab ijs, qui ita respondent. In errogo ergo,
cur tristitia dicatur inesse per accidens. Si fortè, quia
non in est ipsi voluntati in se ipsa, sed tantū in appe-
titu, hoc est falsum, & contrarium est satis demon-
stratum: si verò dicatur per accidens inesse, quia ex
passione corporis oriebatur: non est verum de om-
ni tristitia, vt vidimus, neq; etiam si ita esset, quid-
quam ad rem pertineret: quia repugnantia inter for-
mas contrarias, non prouenit ex causis vnde illæ ori-
untur, sed consistit in ipsa formali inhaesione respec-
tu eiusdem subiecti. Vt, licet aqua sit aliquo modo
per se frigida, nihilominus repugnat, vt simul sit ca-
lida, etiam ex accidenti: sic ergo nihil refert, quod
tristitia ex corpore, vel ex quacunque alia causa ex-
trinseca oriatur, si formalem repugnantiam, & op-
positionem habet cum ipso gaudio.

Responsio. Aliter dici posset, actus animæ contrarios, qui ita
versantur circa idem indiuisibile obiectū, vt vnus
destruat formale, & proprium obiectum alterius,
non posse simul esse in eodem subiecto: vt mihi qui-
dem videtur de assensu & dissensu eiusdem proposi-
tionis, vel amore & odio eiusdem secundum idem.
At verò quando actus non ita sunt contrarij, vt vnus
prorsus destruat obiectum alterius, quamquam na-
turaliter interdum repugnent esse simul, non tamen
implicabit contradictionem diuina virtute coniū-
gi in eadem potentia: hoc autem modo videtur cō-
sistisse in gaudio & tristitia Christi, non enim versata
sunt circa idem, neq; secundum eandem rationem,
vt per se satis constat.

Palud. *Cōsuetud.* Aliter dici potest (& fortasse res est eadem, quam-
uis diuersis verbis explicata) gaudium & tristitiam
secundum rationes suas genericas, & modum: quo
versantur circa obiecta sua, habere magnam diuer-
sitate, & quandam repugnantiam, non tamen pro-
priam contrarietatem, nisi in particulari versentur
circa idē omnino, cuius simile videre licet in assensu
& dissensu: nam in communi habent illam diuersi-
tatem, non tamen contrariam oppositionem, nisi

sint eiusdem de eodem: quo fit, vt interdum ex af-
sensu vnus propositionis oriatur dissensus alterius,
& simili modo ex gaudio de diuino honore oriri
potest tristitia de diuina offensione. Sic ergo gaudiū
& tristitia Christi nō erant actus verè contrarij, quia
versabantur circa diuersa obiecta: gaudebat enim
de bonitate diuina, & sua beatitudine, tristabatur
autem de peccatis hominū, & de morte sua. Quam
solutionem attigit D. Th. in q. disputata de passio-
nibus animæ, ar. 10. ad 7.

Obiectio. Solum video obijci posse, quia Christus per visio-
nem beatam videbat in Verbo mortem suam, ergo
per fruitionem beatam de illa gaudebat: sed de illa
eadem tristabatur, ergo habebat simul gaudium, &
tristitiam eiusdem obiecti, atq; aded proprie cōtra-
ria. Et confirmatur, quia alias nullum fuisset mira-
culum, tantam tristitiam coniunctam fuisse cū illo
gaudio, neq; Beati fierent ex vi illius gaudij natura-

Responsio. liter incapaces omnis tristitiæ. Ad argumentum re-
spondetur primò, negando primam consequentiā,
quia nō est necesse, vt Beatus, qui necessariò fruitor
Deo ipso, necessariò etiam gaudeat de omnibus, quæ
in Deo videt, quia illa non repræsentantur vt sum-
mum bonum, sicut ipse Deus; sicut etiam, licet ne-
cessariò amet Deum, non tamen proximum, & cæ-
tera omnia, quæ in Deo videt. Secundò respondetur
aliter Christum gaudium fuisse de morte sua, & ali-
ter de ea tristitiam habuisse, tristitia enim erat de
morte, vt est malum naturæ, de quo malo Christus,
vt sic, non gaudebat, sed de fructu & utilitate, quam
mors sua nobis erat allatura, & de ipsa morte, vt e-
rat mediū ad huiusmodi finem: & ita actus illi nō e-
rant omnino contrarij, quia non erant de eodem se-
cundum idem. Ad confirmationem negatur seque-
la: tum, quia licet gaudium & tristitia in communi
sumpta, non sint perfectè contraria, tamen propter
diuersum modum tendendi in obiectum, si gaudiū
circa vnum obiectum sit perfectissimum, & inten-
sissimum, non admittit secum vllam tristitiam, et-
iam circa aliud obiectum, vt partim etiam experien-
tia notum est: tum etiam, quia visio & fruitio beata,
quæ natura sua constitunt animam in vltimo suæ
perfectionis statu, ex natura sua excludunt omnem
causam tristitiæ, sicut igitur illud miraculū, speciali
dispensatione in Christo factum propter nostram
redemptionem.

SECTIO IV.

*Verum voluntates Christi interdum fuerint inter se
contrarie, vel semper conformes.*

Suppositis distinctionibus suprà positis de actu
efficaci, & inefficaci volūtatīs, & de diuersis mo-
dis, quib; vna voluntas potest alteri esse conformis,
vel difformis, resolutio huius questionis facilis est,
ac ferè sine controuersia.

Dico enim primò, actum efficacem voluntatis
Christi semper fuisse conformem diuinæ voluntati
omni modo, scilicet, in obiecto formali & materia-
li. Hæc est communis sententia Theologorum, D. D. Thomæ
Tho. hic, & suprà, q. 13. a. 4. infrà q. 21. art. 4. aliorum
in 3. d. 15. Bonauen. ar. 3. q. 2. Mai. q. 1. concl. 4. Dur. q. 1.
2. Gabr. dist. 17. q. 1. concl. 3. & 4. Palud. Capreol. & a-
liorum. Caiet. locis citatis, Ferrar. 4. lib. contra gen.
c. 37. & in aliquo sensu est conclusio de fide, scilicet,
quatenus Christus semper voluit efficaciter quid-
quid Deus voluit ipsum velle, & prout Deus voluit,
vt aperte colligitur ex Ioan. 4. *Meus vultus est, vt faciam Ioan. 4. Et si
voluntatem meam, sed eius qui misit me, & ad Heb. 10. & Heb. 10.
Pal. 36. In capite libri scriptum est de me, vt faciam volun-
tatem suam, Deus meus, volui: quamquam n. hæc præ-
fectum intelligantur, & exponi possint de voluntate
signi, seu præceptiua, tamen generaliter etiam in-
telligenda sunt de quacunque absoiuta voluntate
Dei: tum, quia verba Scripturæ generalia sunt: tum
etiam*

*Gaudium
Christi
nisi circa
idē omnino
versentur,
propter con-
trariam non
similitudinem.*

VI Synod.
Agat.
Sophron.
Con. Lat.
Cyrill.
Damas.
Hieron.
August.

etiam, quia ita intelliguntur à Concilijs & sanctis Patribus veritatem hanc definitibus, & docentibus: ut patet ex VI. Synod. act. 4. in epist. Agath. ubi plura refert Sanctorum testimonia, & act. 11. in epist. Sophron. act. 17. in definitione fidei. Concil. Later. sub Mart. consil. 5. c. 16. & ex Cyril. lib. 2. in Ioan. c. 146. & lib. 4. c. 1. ubi id optime declarat, & Damasc. lib. 2. de Fid. c. 22. circa fin. & lib. 3. c. 14. 17. & 18. Chrysost. homil. 47. in Ioan. Hieron. in id Matth. 26. Fiat voluntas tua, & August. super Ioan. locis citatis, & q. 77. in nouum Testamentum. Denique, quia si Christi anima aliud efficaciter vellet, quam Deus vellet, ipsum velle esset propria contrarietas & repugnancia inter illas voluntates, quæ est magna imperfectio; unde in Christo locum habere non potuit. Et confirmatur, quia Beati semper hoc modo habent voluntatem conformem diuinæ voluntati, ergo multo magis Christus, cui nota erat in omnibus diuina voluntas, & ideo repugnare illi non poterat. Et ex his vteri⁹ colligitur, semper humanam Christi voluntatem in hoc actu efficaci fuisse conformem diuinæ ex parte obiecti, atque adeo non potuisse actu efficaci nolle, quod Deus volebat, neque velle, quod Deus nolebat, quia hæc etiam esset contrarietas voluntatum, quæ est magna imperfectio Christo repugnans. Quapropter omnis hæc conformitas cum diuina voluntate cōnaturalis fuit Christo ratione vnionis. Secundo, quia Deus vult, ut humana voluntas non opponatur hoc modo diuinæ, præsertim quando homini constat de diuinā voluntate, ut Christo constabat. Tertiò, quia supposita hæc scientia animæ Christi, qua sciebat omnem diuinam voluntatem beneplaciti seu consequentem, impossibile erat, aliud efficaciter velle: quia, facta illa suppositione, obiectum representabatur ut impossibile, unde illa voluntas non solum esset otiosa, & imprudens, sed (ut existimo) etiam fuit impossibilis, & ideo neq. beati possunt habere talem actum, quando illis constat de diuina voluntate.

Quæres, an hoc ita verum sit, ut sit certum, & an contrarium implicet contradictionē. Scotus enim dist. 15. q. vnic. ante solutionem argument. & Gabr. conclus. 9. opinionem referunt asserentem potuisse Christum per voluntatem humanā efficaciter velle, quod Deus absolute nolebat, & licet non approbent, putant tamen esse probabilem & possibilem, quia poterat Christi anima considerare mortem ut incommoda naturæ, præcisè, & abstrahendo ab omnibus alijs rationib⁹, & ut sic, efficaciter eam nolle, etiam si Deus eam vellet. Respondetur tamen, de absolute Dei potentia nō repugnasse humanitatem assumptam carere scientia beata, vel infusa, quam modo habet, atque adeo non scire in singulis rebus & obiectis, quid de illis Deus efficaciter velit: & tunc rectè poterat per voluntatem humanam actu efficaci ex parte sua intendere aliquod bonum & honestum, ut verbi gratia, orare vel aliud simile, quamuis fortasse absolute esset definitum à Deo, ne id fieret. Cuius ratio est, quia hic modus operandi, supposita illa imperfectione ignorantia, seu carentia scientiæ, est bonus & honestus, neq. inuoluit imperfectionem aliquam, quæ Christo repugnet etiam de absolute Dei potentia. Confirmatur, nam angeli beati, aliquando intendunt aliquid, & quantum in se est, conantur ut fiat aliquid, quod Deus statuit ne fiat, quia non semper de singulis rebus cognoscunt quid Deus præstiterit, ut ex Danielis 10. constat iuxta expositionem magis receptam, quam rectè ibi tractat Pereira, & lib. 12. ex D. Tho. 1. p. q. 113. art. 7. & alijs: ergo ex prædicta hypothese nō repugnat Christo de potentia absoluta similis operatio. Dices, Christo propter vnionem deberi, quod voluntas eius humana ita gubernetur à diuina, ut etiam si nō agnoscat per humanitatem, quid Deus in aliquo negotio voluerit, nihilominus in re semper velit effici

etiam id, quod Deus voluit: nam hæc conformitas non solum ex præscientia, sed etiam ex intrinseco regimine est magna perfectio. Respondeo, potuisse quidem ita fieri, esseq. satis cōsentaneum vnioni, & dignitati humanitatis assumptæ: non tamen esse ita necessarium, quin de potentia absoluta fieri aliud potuerit, ut dictum est, quia nullam repugnantiam inuoluit, nec imperfectionem, aut indecentiam aliquam diuinæ bonitati, ac voluntati repugnantem. At verò, supposita scientia voluntatis diuinæ, quam anima Christi habuit, impossibile fuit habere actum contrarium: quis enim potest actu efficaci conari contra absolutam Dei voluntatem sibi cognitam? aut quis cordatus & prudens id faceret, quamuis posset? Unde hic accommodari possunt verba illa Ioan. 5. Filius à se non potest facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem, ut Cyril. exponit lib. 2. c. 135. & Chrysost. hom. 37. Neq. contra hoc vrget ratio Scoti, quia licet anima Christi per aliquam inferiorem scientiam posuerit non semper actu considerare omnem rationem volendi, vel nolendi mortem, neq. omnem diuinam voluntatem: tamen simpliciter semper hæc omnia considerauit per aliquam scientiam, & ideo nunquam potuit in eodem intellectu habere iudicium prudens, quo moueret voluntatem ad talem actum efficacem & absolutum: quia iudicium prudentiæ debet esse connexum cum perfecta scientia, & cōsideratione intellectus, & ideo semper versatur circa id, quod pensatis omnibus est possibile, & expediens. Quocirca ex illa præcisa cōsideratione mortis per inferiorem scientiam, solum sequi poterat actus voluntatis inefficax, ut rectè D. Tho. hic docet, & infra q. 21. ar. 4. & Caiet. his locis, Dur. dist. 15. q. 2. de quo iam dicemus.

Dico secundò. Per actum inefficacem interdum voluit humana Christi voluntas, quod absolute & simpliciter Deus nolebat, semper tamen huiusmodi actus erat conformis diuinæ voluntati, tanquam principio, & regulæ, & ideo simpliciter illa voluntas nunquam fuerunt contrariæ. Tota hæc conclusio est certa & communis Theologorum in 3. dist. 17. Vbi Ricard. & Bonauent. art. 1. q. 3. Alent. par. 1. q. 15. memb. 1. art. 2. & colligitur ex omnibus Concilijs, & Sanctis citatis in priori assertione, & eam declarat optime Augustinus lib. 3. cont. Maximin. c. 4. Et prima quidem pars conclusionis de diueritate in obiecto materiali, satis cōstat ex illis verbis sepe citatis, Non sicut ego volo, sed sicut tu, & ex dictis supra de his actibus inefficacibus. Secunda vero pars de formali, seu affectiua concordia, facile etiam patet, quia etiam isti actus inefficaces, erant in suo genere honesti & boni: unde diuina voluntas volebat, ut humana illos efficeret, & ipsa humana voluntas ex perfecta ratione & deliberatione illos in se admittebat, ut in hoc etiam diuinæ voluntati obsequeretur: & ita non solum in hoc erat conformitas inter diuinam & humanam voluntatem, sed etiam inter inferiorem & superiorem partem eiusdem humanæ voluntatis. Et hinc facile etiam ostendunt vltima pars: & excluditur contrarietas inter voluntates Christi: nam hæc esse non potest, ubi in ratione volendi est consensus voluntatum, neq. ubi vna voluntas nihil vult, nisi quod alia vult ipsam velle. Ad deniq. quia cōtrarietas saltem requirit, ut quod alteri sub aliqua ratione placet sub eadē alteri displiceat, vel illud idem, quod vna voluntas efficaciter vult, altera absolute nolit, quia, nisi adit hæc repugnancia, voluntates non se impediunt, neq. vna alterā excludit, quod est de ratione contrariorum: ostensum autem est, non fuisse in Christo actus hoc modo oppositos seu repugnantes. Quæ ratio etiam procedit in actibus eiusdem voluntatis humanæ operantis per modum rationis vel nature, quia etiam in illis non fuit vera contrarietas propter eandem rationem: Christus enim simpliciter amabat mortem, verbi

Quæ ratio
ne potuit
Christus
habere a-
ctu effica-
cem, non
conformem
diuinæ vo-
luntati.

Scot.
Gabr.

Obiectio.

Responsio.

v.g. vt in re ipsa exequendam, fugiebat autem illā, non absolute vt exequendam, sed solum precise consideratā vt incommodatā naturā, qui actus erat solum inefficax, & minimē contrarius priori.

Obiectio.

Dices: Hi actus, *volō & nōlem*, quamvis non sint simpliciter contrarij, tamen, vt versantur circa idē materiale obiectum, sunt aliquo modo repugnantes, & vnus potest alium saltem ex parte impedire seu retardare, ergo fuit in Christo saltē aliqualis repugnancia actuum seu voluntatum. Respondetur, propriē nullam fuisse, huiusmodi enim actus tunc habent illum modum repugnantie, quando alter eorum est præter rationem & deliberationem voluntatis, quando vero ipsemet actus inefficax, est ab ipsamet voluntate præordinatus & deliberatus, non potest ipsamet voluntatem retardare vel impedire, ex cuius deliberato consensu oritur, vt in similitudinem est supra q. 15. de actibus appetitus disputando: præsertim, quia cum omnes isti actus essent ex diuina ordinatione, vt dictum est, & omnes essent honestissimi, nulla inter eos poterat esse propria contrarietas, aut repugnancia.

Responsio.

SECTIO V.

Vtrum humana Christi voluntas semper fuerit impleta.

Hoc dubium supra huc remisimus quæst. 13. art. 4. quoniam eius resolutio ex ijs, quæ hic dicta sunt de actu efficaci & inefficaci voluntatis Christi, pendebat.

Dicendum est enim primo, quidquid Christus Dominus sua humana voluntate absolute, & efficaciter voluit, effectum esse: atque hoc sensu Christi voluntatem semper fuisse impletam. Est res certa, & colligitur ex supra citatis Concilijs, & Patribus, præsertim ex August. quæst. 77. noui Testamenti, & Gregor. lib. 19. Moral. cap. 14. & constat etiam ex dictis supra de potentia animæ Christi quæst. 13. pertinuit enim hæc potestas ad Christi Domini perfectionem: cum enim voluntas humana Christi esset voluntas Dei, debuit semper impleri. Et confirmatur primo, nam illa voluntas in suo efficaci actu semper erat conformis voluntati beneplaciti Dei; ergo sicut hæc semper impletur, ita & illa. Confirmatur secundo, quia Christi anima præseiebat omnia futura; ergo non poterat efficaciter velle, nisi quod sciebat reuera futurum esse. Denique Christus nihil, nisi prudentissimè, & honestissime voluit; ergo tantum efficaciter voluit, quod perficere potuit.

August. Gregor.

Sed dicunt aliqui, hoc esse verum in his, quæ volebat per se ipsum implenda, non verò in his, quæ voluit fieri per alios, quod sentit Caiet. supra q. 13. art. 4. fundatur in D. Thoma ibi. Sed conclusio posita simpliciter vera est, neque absolute oportet aliquā exceptionem facere, vt rationes factæ probant: nā, licet vltima solum procedat de his, quæ per se ipsum erat facturum, aliæ tamē generaliter procedunt. Fuit enim impossibile, vel saltem fuisset imprudens, & otiosum velle efficaciter ab alio fieri, quod ipse sciebat efficiendū non fuisse: alias pari ratione posset velle efficaciter, aliquos saluari, quos sciebat non esse saluandos, & similia, quomodo autem ille locus D. Thomæ & Caietani exponendus sit, statim dicam.

Obiectio 1. Caietani. Responsio.

Aduertenda enim est differentia, quæ in hac efficacia est inter voluntatem humanam & diuinam Christi: nam voluntas diuina per se, & virtute propria potens est ad perficienda omnia, quæ absolute vult, siue velit per se, siue per alios illa efficere, quia est omnipotens, & ita propria virtute potest, vel facere, quæ per se ipsam vult fieri, vel immutare aliorum voluntates, per quos aliquid fieri decreuit, vel denique vt quibus voluerit instrumentis ad ea perficienda, quæ efficaciter vult. At vero humana volun-

Fr. Suarez. Tom 1.

tas Christi per se non est ita potens, semper autem impletur, vel ex perfecto & prudenti modo volendi, scilicet, quia semper est conformis diuinæ voluntati; vel quia participat aliquo modo omnipotentiam Dei, tanquam instrumentum Diuinitatis.

Obiectio 2.

Dices, ergo non magis absoluta voluntas Christi semper impletur, quam voluntas Beatorum, quæ etiam est conformis diuinæ voluntati & ideo, si aliquid vult efficaciter, infallibiliter fit, quia illud idē vult Deus voluntate beneplaciti: quo modo dixit Ansel. lib. de Similitudinib. cap. 52. quemlibet Beatorum possit transferre montem ab vno loco in alium, si efficaciter velit, & c. 68. dicit posse facere, quidquid vult, quoniam ipsum omnipotentē, inquit, sua voluntati concordantem habet. Respondetur, esse quidē inter Christum & alios Beatos quandam proportionalem æqualitatem, seu similitudinem potius: non tamen est inter eos æqualitas simpliciter. Primo quidem, quia omnis Dei voluntas beneplaciti, soli animæ Christi semper nota, & ideo simpliciter nunquam nititur contra hanc Dei voluntatem: at vero alij Beati non semper agnoscunt, quid Deus absolute velit fieri, & ideo interdum, quantum in ipsis est, cupiunt & intendūt aliquid fieri, quod reuera Deus non vult voluntate beneplaciti, vt de angelis Beatis colligitur ex Daniel. 10. tum etiam, quia voluntas Christi est organum Diuinitatis ad exequenda opera mirabilia, quod non habet voluntas aliorum Beatorum, & ideo multa potest voluntas Christi absolute, & efficaciter velle per se ipsam efficere, quæ alij Beati non possunt.

Ansel.

Responsio.

Dan. 10.

Dico secundo, Voluntas seu desiderium inefficax Christi, non semper habuit effectum, seu impletum fuit. Hoc etiam certum est ex Matt. 26. *Transiit a me calix iste*, & Matth. 9. & Marc. 7. vbi voluit latere, & non potuit. Et ratio ex ipsis terminis constat, quia, si actus est inefficax, non est, cur semper habeat effectum: imo tunc tantum per huiusmodi actum Christus aliquid volebat, quando simpliciter volebat illud fieri, sed potius contrarium.

Matth. 26.

Matth. 9.

Marc. 7.

Sed occurrit hoc loco difficultas ex Agath. Pap. in epist. decret. quæ refertur in VI. Synod. act. 4. vbi differentiam constituit inter humanam & diuinam Christi voluntatem, quia humana aliquid interdū voluit, quod nō fuit factum, vt patet in citatis locis Matt. 9. & Marc. 7. at vero diuina nihil vult, quod omnino non fiat, quam etiam indicat Damasc. lib. 3. c. 14. post medium. Quæ differentia nulla esse videtur, si sermo sit de voluntate inefficaci: quia sicut in humana voluntate hæc nō semper impletur, ita nec in diuina, quia voluntas signi vel antecedens Dei, non semper habet effectum; videtur ergo constitui hæc differentia in actu efficaci voluntatis: vnde fit ex sententia Agath. aliquando humanam voluntatem Christi efficacem non esse impletam. Hæc difficultas videtur mouisse Caietanum supra quæst. 13. art. 4. vt diceret, aliquando nō fuisse impletam voluntatem efficacem Christi, quando erat de rebus efficiendis per alios. Sed non est intelligendum de voluntate efficaci simpliciter, per quam, omnibus prefatis, aliquis absolute vult aliquid ab alijs fieri: nam hic actus in Christo esse non potuit circa effectum, quam sciebat non esse efficiendū, vt supra latè probatum est.

Obiectio 3.

Agath. Pap.

VI. Synod.

Caiet.

Intelligi ergo debet de voluntate aliquo modo efficaci, scilicet, quantum erat ex potestate, & viribus naturalibus humanitatis: potuit enim Christus per voluntatem humanam, quantum in se erat, desiderare, vt aliquid fieret, & omnia media existentia in sua potestate naturali adhibere, vt id cōsequeretur, & nihilominus id non fieri, quia vires humanæ voluntatis ad id non sufficiebant. Et hoc fortasse modo voluit Christus latere, & non potuit, quia quidquid per voluntatem humanā vt sic facere poterat, vt lateret, id præstitit, & tamen id assequi non

Responsio.

Fff

potuit.

Auguſt.

Damaſc.

potuit. Et in hunc fortasse sensum dixit Aug. dicta q. 77. noui testamenti, non simpliciter voluisse Christum latere, sed voluisse, ne alij eum manifestarent, quod tamē dicit fuisse factum, quamuis effectus intentus, scilicet, ipsum latere, obtentus non fuerit. Clarius Damasc. lib. 3. de fide, c. 17. dicit, voluntatem humanam Christi fuisse per vnionem deificatam, non tamen amisisse suam naturalem motum seu actionem. Et subdit. Quo factum est, ut, cum sui conspectum subduceret vellet, per se id non potuerit, quod, minus Deo Verbo perspicuum hoc fieri placuisset, in se inesse voluntatis humana imbecillitas. Et hoc sensu clara est differentia inter voluntatem diuinam & humanam, quia voluntas diuina, quidquid ex parte sua efficaciter vult, applicando omnia media, quæ per se & suis viribus efficere potest, ineffabiliter fit, siue per se, siue per alios, illud fit efficiendum: at vero voluntas humana, per se non habet hanc vim, præsertim in iis, B quæ pendunt ex aliorum voluntatibus, quas ipsa per se, & suis naturalibus viribus efficaciter mouere non potest. Alia differentia constitui posset, quia in voluntate humana reperitur proprius & formalis actus imperfectus seu inefficax, ratione cuius dicitur talis voluntas non semper impleri: in voluntate autem diuina non reperitur huiusmodi actus proprius, & formaliter, sed tantum metaphoricè. Sed hæc differentia, & incerta est, & ad illam examinandam & declarandam oporteret multa repetere ex iis, quæ de voluntate diuina traduntur i. p. q. 19. & ideo illam omitto, non est enim præſenti loco necessaria.

Q V Æ S T I O XIX.

De pertinentibus ad vnitatem Christi quantum ad operationem, in quatuor articulos diuisa.

Einde considerandum est, de vnitatem operationis Christi.

Et circa hoc quarantur quatuor.

Primo, vtrum in Christo sit vna operatio diuinitatis & humanitatis, vel plures.

Secundo, vtrum in Christo sint plures operationes secundum humanam naturam.

Tertio, vtrum Christus secundum humanam operationem aliquid sibi meruerit.

Quarto, vtrum per eam aliquid meruerit nobis.

Hoc modo proponendus est titulus huius questionis, quamquam communiter habeatur de pertinentibus ad virtutē Christi. D. n. Tho. in his questionibus non agit de virtute, sed de vnitatem, vt euidenter constat ex q. 17. in capite questionis, vbi ordinem harum questionum distinctè explicat.

ARTICVLVS I.

Vtrum in Christo sit vna tantum operatio diuinitatis & humanitatis.

120.

Inf. q. 25.

c. 2.

c. 3. d. 10.

q. 1. a. 1. q. 3.

12. c. d. 18.

a. 1. c. 4.

cont. c. 36.

c. 36. q. 1.

2. c. 6. c. 1.

vno a. 1.

16 c. a. 5.

c. opusc. 3.

c. 219. c. 2.

c. medietatem

c. a. q. 13. ar.

sic. 2. c. 31.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod in Christo sit vna tantum operatio diuinitatis & humanitatis. Dicit enim Dion. * in 2. c. de Di. no. Discreta autem est benignissima circa nos Dei operatio per hoc, quod secundum nos ex nobis integ. e. verèq. humanatum est Verbum, quod est supra substantiam, & operari & pati quæcunque humana eius diuinaque operationi congruunt. Vbi vnam operationem nominat humanam & diuinam, quæ in Græco dicitur Theandrica, id est, Deiuius. Videtur igitur esse vna operatio composita in Christo.

2. Præterea, Principalis agentis & instrumenti est vna inter finem sola operatio. Sed humana natura in Christo fuit instrumentum diuina, vt supra dictum est. * Ergo eadem est diuina & humane nature in Christo operatio.

3. Præterea, Cum in Christo sint de natura in vna hypostasi vel persona, necessarium est vnum & idem esse, quod pertinet ad hypostasim vel personam. Sed operatio pertinet ad hypostasim vel personam, nihil enim operatur, nisi suppositum subsistens: vnde secundum Philosophum actus sunt singularem. * Ergo in Christo est vna & eadem operatio diuinitatis & humanitatis.

4. Præterea, Sicut esse est hypostasi subsistens, ita etiam operari. Sed propter vnitatem hypostasis est in Christo vnum esse, vt supra dictum est. * Ergo etiam propter eandem vnitatem, est in Christo vna operatio.

5. Præterea, Vbi est vnum operatum, ibi est vna operatio. Sed idem operatum erat diuinitatis & humanitatis: sicut sanatio leprosi, vel suscitatio mortui. Ergo videtur, quod in Christo sit vna tantum operatio diuinitatis & humanitatis.

Sed contra est, quod Ambrosius * distinet. 2. lib. ad Gratianum Imperatorem. Quemadmodum eadem operatio diuersa est potestatis, nunquid sic potest minor, quemadmodum maior, operari, aut vna operatio potest esse, vbi diuersa sunt substantia est?

Respondendo dicendum, quod supra * dicti heretici, qui posuerunt in Christo vnam voluntatem, posuerunt etiam in Christo vnam operationem. Et, vt coram opinio erronea melius intelligatur, considerandum est, quod vbi sunt plura agentia ordinata, inferius mouetur à superiori: sicut in homine corpus mouetur ab anima, & inferiores vires à ratione. Sic igitur actiones & motus inferioris principij sunt magis operata quadam, quam operationes, id autem, quod pertinet ad supremum principium, est proprie operatio. Puta, si dicamus in homine, quod ambulare, quod est pedum, & palpare, quod est manuum, sunt quadam hominis operata, quorum vnum operatur anima per pedes, aliud per manus. Et quia est eadem anima operans per vtrumque, ex parte ipsius operantis, quod est primum principium mouens, est vna & indifferens operatio: ex parte autem ipsorum operatorum differentia inuenitur. Sicut autem in homine puro corpus mouetur ab anima, & appetitus sensitiuus à rationali, ita in Domino Iesu Christo humana natura mouebatur & regebatur à diuina. Et ideo dicebant, quod eadem est operatio & indifferens ex parte ipsius diuinitatis operantis: sunt tamen diuersa operata, in quantum, scilicet, diuinitas Christi aliter agebat per seipsum, sicut quod portabat omnia verba virtutis sue: aliud autem per humanam naturam, sicut quod corporaliter ambulabat. Vnde in VI. * Syn. inducitur verba Seueri heretici, sic dicentis, Ea, quæ aguntur & operantur ab vno Christo, multum differunt. Quod enim sunt Deo decibilia, quadam humana: veluti corporaliter vadere super terram, profecto humanum est: cruribus verò rextis, & ambulare super terram penitus non valentibus, sanum gressum donare, Deo decibile est. Sed vnus, scilicet, incarnatus verbum, hoc & illud operatus est: & nequaquam hoc quidem brutius, hoc vero huius est natura: neq. eod. quod diuersa sunt operamenta, ideo duas operatrices naturas atq. formas in se determinamus. Sed in hoc decipiebantur, quia actio eius, quod mouetur ab altero, est duplex. Vna quidem, quam habet secundum propriam formam, alia autem, quam habet, secundum quod mouetur ab alio. Sicut securis operatio secundum propriam formam, est incisio: secundum autem quod mouetur ab artifice, operatio eius est facere scammum. Operatio igitur, quæ est alicuius secundum suam formam, est propria eius: nec pertinet ad mouentem, nisi secundum quod vritur huiusmodi re ad suam operationem. Sicut calefacere est propria operatio ignis, non autem fabri, nisi quatenus vritur igne ad calefaciendum ferrum. Sed illa operatio, quæ est re ipsam secundum quod mouetur ab alio, non est alia præter operationem mouentis ipsi: sicut facere scammum, non est seorsum operatio securis ab operatione artificis, sed securis parit-